

Indhold

Økonomiske principper A	2
Introduktion	2
Kapitel 1	2
Kapitel 2	2
Kapitel 3	3
Udbud & efterspørgsel: Hvordan markeder fungerer	3
Kapitel 4	3
Kapitel 5	4
Kapitel 6	4
Udbud & efterspørgsel 2: Marked & Velfærd	4
Kapitel 7	4
Kapitel 8	4
Kapitel 9	5
Den offentlige sektors økonomi	5
Kapitel 10	5
Kapitel 11	6
Kapitel 12	6
Virksomheders adfærd & organisation af industrien	6
Kapitel 13	6
Kapitel 14	7
Kapitel 15	7
Kapitel 16	8
Kapitel 17	8
Arbjedsmarkedet	8
Kapitel 18	8
Kapitel 19	9
Emner for yderligere undersøgelser	9
Kapitel 21	9
Stikordsregister	9

Ceteris paribus; Alt andet lige

Økonomiske principper A¹

Introduktion

Kapitel 1

Efficiens; At samfundet får mest muligt ud af de begrænsede ressourcer (størst mulig kage)

Lighed/fordeling; En fair fordeling af velstanden i samfundet (fordeling af kagen)

Alternativomkostning; Værdien af det bedste alternativ, der må opgives for at gennemføre den valgte handling.

Alternativomkostninger (opportunity cost) betegner de omkostninger, der er ved en handling, når de tab, der er ved, at den valgte handling udelukker andre mulige samtidige handlinger, indregnes. Der tages altså højde for handlingens trade-off.

F.eks. hvad der for lægmand betragtes som gratis, kan forekomme omkostningsfulde for en økonom.

De regnskabsmæssige omkostninger forbundet med at tage en uddannelse er f.eks. alle udgifterne til bøger. Denne beregning tager dog ikke højde for alternativomkostningen ved at tage en uddannelse, altså den tager ikke højde for den tid den studerende på sin uddannelse. Konkret gælder det den tabte månedsløn, som den studerende kunne have tjent ved at være i arbejde.

Marginal ændring; Den gradvise tilpasninger til en given handlingsplan.

Markedsøkonomi; en økonomi, der allokerer ressourcer igennem decentrale beslutninger af mange firmaer og husholdninger, som der interagerer i markedet for vare og serviceydelser.

Markedsfejl; en situation, hvor markedet af sig selv fejler i at allokere ressourcerne efficient. Eksempler på markedsfejl er eksternaliteter og monopolisering.

Eksternaliteter; En konsekvens af, at markedet ikke kan prisfastsætte f.eks. forurening, uden indblanding, da der ikke tages højde for dette (dog undtagelse ved fuldkommen konkurrence samt, at det er omkostningsfrit at handle).

Produktivitet; mængden af goder og serviceydelser produceret på pr. agent eller tidsenhed.

Inflation; en stigning i det generelle prisniveau.

Deflation; et fald i det generelle prisniveau

Phillipskurven; angiver, at der er et kortsigts tradeoff mellem inflation og arbejdsløshed. (Højere inflation lavere arbejdsløshed.)

Konjunkturudvikling; udsving i den økonomiske aktivitet, såsom beskæftigelse og produktion.

Kapitel 2

Cirkulære-flow-diagram; en visuel model af økonomien, der viser, hvordan pengene og produktionsinput og -output "flyder" gennem blandt husholdninger og virksomheder.

Homo Oeconomicus; Det anvendte individ i mainstream økonomi er rationel, optimerende og egoistisk. Det rationelle afspejles i, at individet udnytter de tilgængelige informationer til at træffe de bedste valg for individet selv. Det optimerende skal findes i, at individet lægger en fremtidsplan, der kun afviges, hvis situationen ændres.

Produktionsmulighedsområde; Mængden af alle de mulige outputkombinationer et samfund eller en agent har.

Transformationskurve; Mængden af alle de mulige outputkombinationer et samfund eller en agent har ved en efficient ressourceudnyttelse. Grafisk er transformationskurven altså en specifik del af produktionsmulighedsområdet - nemlig randen. Hældningen på kurven afspejler trade-off (bytteforholdet) mellem de to varer, altså alternativ omkostningen ved produktion af varen.

Mikroøkonomi; undersøgelse i hvorledes husholdninger og firmaer tage beslutninger og hvorledes disse interagerer i et marked.

Makroøkonomi; Studie i hvordan aggregerede størrelser for hele økonomien bestemmes af forskellige økonomiske fænomener (inflation, arbejdsløshed og vækst).

Bearbejdelse af udsagn; Samvariation af variable, men ingen meningsfuld sammenhæng, dette *kan* skyldes :

- Omvendt kausalitet (x forklarer ikke variation i y, men y forklarer variation i x)

¹Economics, Gregory Mankiw

- Udeladt forklarende variabel (en tredje variabel z forklarer både variationen i x og y)
- Tilfældig samvariation osv.

Normativt udsagn; hævder at foreskrive, hvordan verden bør være.

Positivt udsagn; hævder at beskrive, hvorledes verden er.

Kapitel 3

Absolutte fordele; Producenter sammenlignes på basis af deres produktivitet. En producent siges at have absolut fordel, hvis denne kan producere en given vare mest effektivt, dvs. med færrest mulige produktionsfaktorer (f.eks. arbejdskraft/-tid).

Alternativ omkostning; Den produktion man må afgive af vare 2 for at producere en enhed yderligere af vare 1.

Komparative fordele; Producenter sammenlignes på deres alternativomkostninger. En producent siges at have komparativ fordel, hvis denne har de laveste alternativomkostninger ved produktion af en given vare. Man kan ikke have komparativ fordel i begge varer. Dvs. der er (næsten) altid en gevinst ved handel

Gældende for handel; Ved handel vil det være muligt for agenterne at opnå et punkt udenfor transformationskurven. Dog tre tilfælde, hvor handel ikke vil finde sted :

1. Hvis de to agenter har samme alternativ omkostning vil ingen af dem have komparativ fordel, derved opnås intet ved handel
2. Hvis agenterne specialiserer sig i det de har den komparative fordel i og kun ønsker at forbruge det, de har specialiseret sig i, vil ingen handel fremkomme
3. Hvis transaktionsomkostningerne ved at gennemføre handelen er for store

Import; Vare produceret i udlandet, men solgt i det indenlandske marked.

Eksport; Vare produceret indenlandsk, men solgt i udlandet.

Udbud & efterspørgsel: Hvordan markeder fungerer

Kapitel 4

Marked; En gruppe af købere (efterspørgere) og sælgere (udbydere) af en eller flere givne varer eller serviceydelser

Loven for efterspørgsel; Alt andet lige vil den efterspurgte mængde generelt være faldende, når prisen er stigende.

Efterspørgselskurve; Afspejler forholdet mellem prisen og den efterspurgte mængde for en vare.

Markedefterspørgsel; Summen af alle efterspørgeres efterspurgte mængde ved en given pris. Kurven for markedefterspørgselen er fladere end de kurven for den enkelte agents efterspørgsel.

Normal vare; en vare hvor, alt andet lige, en stigning i indkomsten, vil føre til en stigning i efterspørgslen efter varen.

Inferiøre vare; en vare hvor, alt andet lige, en stigning i indkomsten, vil føre til et fald i efterspørgslen. F.eks pasta fra Netto

Substitutter; to vare, hvor en stigning i prisen på den ene af varerne fører til en stigning i efterspørgselen af den anden. F.eks. Carlsberg >< Tuborg eller Cola ><Pepsi.

Komplementære; to vare, hvor en stigning i prisen på den ene vare, fører til fald i efterspørgslen på den anden. F.eks. Tobak>< Pibe.

Loven for udbud; Alt andet lige; vil den udbudte mængde af en vare generelt være stigende, når prisen på varen stiger.

Udbudskurve; en graf for forholdet mellem prisen for en vare og den udbudte mængde.

Markedsudbud; summen af alle udbyders udbudte mængde ved den pågældende pris.

Ligevægt; en situation hvor prisen har nået et niveau, hvormed den udbudte mængde er lig den efterspurgte mængde.

Udbudsoverskud; en situation, hvor den udbudte mængde er større end den efterspurgte mængde.

Udbudsunderskud; en situation, hvor den udbudte mængde er mindre end den efterspurgte mængde.

Loven for udbud og efterspørgsel; prisen for enhver vare justeres for at bringe den udbudte og efterspurgte mængde for en vare i balance.

Kapitel 5

Elasticitet; Måler den relative ændring i en variabel som følge af en relativ ændring i en anden variabel.

$$\text{Matematisk : } e_x = \left| \frac{x}{y} \cdot \frac{\partial y}{\partial x} \right| \approx \frac{\% \Delta x}{\% \Delta y}$$

Efterspørgslens egenpriselasticitet; den procentvis ændring i efterspørgslen ved en prisændring på 1 %. Sammenhæng mellem omsætning og efterspørgselsens egenpriselasticitet; Hvis prisen stiger med en 1 % vil den efterspurgte mængde falde med mindre end 1 %, dermed stiger virksomhedens profit. Ved elastisk vil profitten falde, da efterspørgselen falder mere end 1 %. Ved enhedselastisk vil profitten være uændret.

Efterspørgslens indkomstelasticitet; den procentvis ændring i efterspørgslen ved en indkomståndring på 1 %. Negativ for inferiøre vare, positiv for normale. Generelt er en vare en luksusvare, hvis efterspørgselselasticiteten er over 1.

Efterspørgslens krydspriselasticitet; den procentvis ændring i efterspørgslen på vare A ved en prisændring på 1% på vare B.

Positiv for substitutter, negativ for komplementære varer.

Udbuddets egenpriselasticitet; den procentvis ændring i udbuddet ved en prisændring på 1 %.

Kapitel 6

Prisloft; En lovbestemt fastsat maksimumpris. Et bindende prisloft fører til overskudsefterspørgsel.

Minimumspris; En lovbestemt fastsat minimumspris. En bindende minimumspris vil fører til et overskudsudbud.

Skatteincidents; Fordeling af skattebyrden mellem køber og sælger. Det er ligegyldigt for de økonomiske konsekvenser, hvilken side af markedet, der pålægges skatten. Skattebyrden falder hårdest på den mest uelastiske side af markedet, elasticiteten er altså afgørende.

Udbud & efterspørgsel 2: Marked & Velfærd

Kapitel 7

Velfærdsteori; Analyse af hvordan allokering af ressourcer påvirker velfærd.

Betalingsvillighed/reservationspris; Det maksimale beløb en forbruger er villig til at betale.

Forbrugeroverskud; Betalingsvilligheden fratrukket beløbet forbrugeren egentlig betaler. Måler nettogevinsten ved at købe en vare.

Omkostninger; værdien af alt det producenten må opgive for at producere den pågældende vare, alternativomkostningen.

Producentoverskud; Prisen producenten modtager fratrukket omkostninger. Nettogevinsten for producenten ved at deltage på markedet.

Samlet aggregerede velfærd; Summen af producentoverskuddet og forbrugerskuddet

Efficient marked; En resourceallokering er efficient, hvis den maksimerer den aggregerede velfærd for alle individer (størst mulig kage)

Efficiens; At samfundet får mest muligt ud af de begrænsede ressourcer (størst mulig kage)

Lighed/fordeling; En fair fordeling af velstanden i samfundet (fordeling af kagen)

Samfundsplanlæggeren; Alvidende og godtgørende, som kan diktere resourceallokeringen. Målsætningen for samfundsplanlæggeren er at maksimere den aggregerede velfærd og opnå en fair fordeling af velstanden.

Paretoforbedring; At stille minimum ét individ bedre, uden nogen andre bliver stillet værre.

Paretoeffektivitet; En allokering er Paretoeffektiv, hvis der (i princippet) ikke kan foretages nogen paretoforbedringer

Kapitel 8

Dødvægtstab; Fald i aggregeret velfærd som følge af en forvridding i markedet. Beskatning forhindrer købere og sælgere i at profitere fuldt ud ved handel, hvilket kan give et dødvægtstab. Dødvægtstabet opstår, fordi den handlede mængde falder.

Dødvægtstabet bliver stort, hvis efterspørgselen og udbuddet er relativt elastisk, da det afhænger af,

hvor meget mængden falder.

Laffer-kurve: Sammenhæng mellem skattesats og skatteprovenu. Skattesatsen korrelerer positivt med skatteprovenuet til et vist punkt, hvorefter skatteprovenuet vil falde. Denne udvikling skyldes, at når skattesatsen øges, påvirkes skatteprovenuet via to effekter.

1. Højere skattesats => større provenue pr. enhed handlet
2. Højere skattesats => færre enheder handlet

Hvis effekt 1 dominerer effekt 2 vil en forøgelse af skattesatsen betyde øget skatteprovenue, hvis satsen er initialt lille. Hvis skattesatsen er over et niveau, vil en forøgelse af satsen betyde et mindre provenue, effekt 2 dominerer nu. Elasticiteten er afgørende for, hvor hurtigt toppunktet nås på lafferkurven, desto større elasticitet desto hurtigere nås toppunktet.

Kapitel 9

Globalisering; en bevægelse for frihandel på tværs af nationer.

Multilateral (tilgang til frihandel); Flere lande nedsætter, igennem forhandlinger, deres handelsrestriktioner.

Unilateral (tilgang for frihandel); Et land nedsætter sine handelsrestriktioner uafhængigt af andre lande.

Verdensmarkedspris; Varens pris på verdensmarkedet.

Eksportør; Landet har komparativ fordel i produktion af det pågældende gode, dette kan ses ved, at den indenlandske pris før handel ligger under verdensmarkedsprisen.

Importør; Landet har ej komparativ fordel i produktion af det pågældende gode, dette kan ses ved, at den indenlandske pris før handel ligger over verdensmarkedsprisen.

Told; Beskatning på udenlandske producerede varer solgt på det indenlandske marked. Tolden øger prisen på de importerede varer med størrelsen på tolden. Tolden har dog ingen effekt, hvis man eksportere.

Importkvoter; En øvre grænse på mængden af udenlandske producerede vare, der kan sælges på det indenlandske marked.

Fælles for kvote og told er, at de begge øger den indenlandske pris, velfærden falder for den indenlandske forbruger, velfærden stiger for den indenlandske producent og de forårsager et dødvægtstab.

Toldunion; en gruppe af lande, som er enige om ikke at pålægge handelsrestriktioner på samhandelen mellem deres egne økonomier, men pålægge ens handelsrestriktioner på varer importeret fra lande uden for gruppen.

Den offentlige sektors økonomi

Kapitel 10

Eksternaliteter; hvis et individs handlinger direkte påvirker et andet individs velfærd, uden at der betales eller modtages compensation herfor.

Negativ eksternalitet; hvis handlingen reducerer den anden persons velfærd

Positiv eksternalitet; hvis handlingen øger den anden persons velfærd.

Internalisering af en eksternalitet; Ved at initialisere inkluderes eksternaliteten i markedet. Et indgreb som ændrer incitamenterne, således at aktørerne (indirekte) tager højde for de eksterne effekter af deres handlinger.

Coase-teorem; Det tilfælde, hvor det er omkostningsfrit at handle og veldefineret ejendomsret, kan det frie marked internalisere eksternaliteter, hvorved en efficient løsning vil fremkomme.

Transaktionsomkostninger; omkostninger, som parterne har påtaget sig i færd med at behandle og følge op på en god handel

Regulering; Indgriben fra f. eks. staten for, at ændre adfærden hos agenterne på markedet, så der tages højde for eksternaliteterne.

Pigou-skatter; en skat som nedsætter effekten af negative eksternaliteter. Pigou-skatter har intet dødvægtstab, men nedsætter den sociale omkostning, der kommer af den negative eksternalitet. Dermed i en "gevinst". Ved pigou-skatten sættes en skat, men man kender ikke mængden.

Kvote; er et loft, der må produceres. Ved kvoter sættes en mængde, men man kender ikke prisen,

Omsættelige kvoter; er kvoter, der handles frit. Virksomheder med høje reduktionsomkostninger vil købe kvoter, mens virksomheder med lave reduktionsomkostninger vil reducere deres udledning og ikke købe kvoter.

Kapitel 11

Ekskluderbart; hvis det er muligt at forhindre en agent i at forbruge godet.

Ikke-ekskluderbart; hvis det ikke er muligt at forhindre en agent i at forbruge godet.

Rivaliserende; hvis én agents brug af godet, mindsker andres muligheder for at bruge af godet.

Ikke-rivaliserende; hvis én agents brug af godet, ingen indflydelse har på andres mulighed for at bruge godet.

Private goder; Et gode, der er ekskluderbar og rivaliserende. F.eks. kage fra en bager.

Offentlig gode; En vare, der hverken er ekskluderbar eller rivaliserende. F.eks. Nationalt forsvar

Fælles ressourcer; En vare, der ikke er ekskluderbar, men rivaliserende. F.eks. fisk i havet.

Naturligt monopol; En vare, der ikke er rivaliserende, men ekskluderbar. F.eks. TV

Gratis (free-rider): En person som modtager nytten af en vare, men undgår at betale for den

Implikation ved ikke-ekskluderbar; Producenten kan ikke forhindre agenter i at forbruge godet. Dette vil give agenten incitament til ikke at betale for godet, eller betale for lidt, selvom han gerne vil forbruge godet, han er altså free-rider. Dermed vil producenten ikke få dækket sine omkostninger, som følge heraf vil producenten undlade at producere. Der er altså en underproduktion i markedsligevægten, der er uefficient.

Implikation ved ikke-rivaliserende; Da en agents brug af godet ikke påvirker de andre agenter, skal godet tilbydes alle de agenter, der værdsætter godet. Eller sagt på en anden måde, den samfundsmæssige marginalomkostning ved at tillade en person yderligere at forbruge godet er nul, derfor er det efficient, hvis alle får adgang til godet. Dette er ikke tilfældet, hvis godet udbydes på et marked, da producenten af godet vil kræve markedsligevægtsprisen, dermed afskæres forbrugere med lav betalingsvillighed fra at forbruge godet, selvom marginalomkostningen er nul, dvs. der er for forbrug i markedsligevægten, uefficient.

Cost-benefit analyse; MSC=MSB, svært da folk ikke kan give nøjagtig vurdering ved rundspørgeren.

Tragedy of the Commons; Problemet med fælles ressourcer. Der sker et overforbrug af varen, da den er ikke-ekskluderbar. F.eks. overfiskeri.

Kapitel 12

Lump-sum; Fast kr. skat. 0% marginalskat, og ingen dødvægttab. Ulempe: Ulighedsperspektiv (Da ulighed måles relativt, vil denne eksplodere under lump sum skatter)

Proportional skat: Samme skatteprocent uanset indkomst.

Affin skat: Bundfradrag, hvor man ikke skal betale skat. Derefter betaler man mere og mer.

Progressivt stigende gennemsnitsskat.

Progressiv stigende marginalskat; rigere betaler mere end fattigere.

Virksomheders adfærd & organisation af industrien

Kapitel 13

Eksplícitte omkostninger; Inputfaktor omkostninger som virksomheden direkte betaler penge for (fx betaling for råvarer og løn til ansatte)

Implicítte omkostninger; Inputfaktor omkostninger som ikke er behæftet med direkte betaling fra virksomheden (fx værdi af kapital indskudt i virksomheden eller værdi af ejerens egen arbejdskraft lagt i virksomheden)

Produktionsfunktion; Angiver maksimalproduktion/-output for en given mængde input

$$\text{Matematisk : } Q = f(x_1, x_2, x_3)$$

Marginalprodukt; Stigning i output som følge af at anvende én enhed yderligere af den pågældende inputfaktor i produktionen (når alle andre inputfaktorer holdes fast).

Loven om aftagende marginalprodukt Efter et givet produktionsniveau vil marginalproduktet være aftagende ved yderligere produktionsstigninger.

Når én produktionsfaktor øges og øges vil produktions-forøgelsen efterhånden blive mindre og mindre, idet de faste produktionsfaktorer lægger begrænsninger på mulighederne for at udnytte den ekstra mængde input. Et eks. på dette kan være et pizzeria med en pizzaovn, hvis der ansættes flere og flere pizzavendere vil der til sidst ikke være plads ved ovnen til den sidst ansatte.

Efficient skala; output-mængden, hvor gens. totale omkostninger er mindst.*

Totale omkostninger (TC); Samlede omkostninger ved et given produktionsniveau

Variable omkostninger (VC); Den del af omkostningerne som varierer med produktionens størrelse.

Faste omkostninger (FC); Den del af omkostningerne som er *uafhængige* af produktionens størrelse.

Gens. totale omkostninger (ATC); Totale omkostninger divideret med output: $\frac{TC}{q}$

Grænseomk./marginalomkostninger (MC); Stigning i omkostninger ved at producere én enhed yderligere: $\frac{\partial TC}{\partial q}$

Positivt skalaafkast; Når LRAC (Long range average cost) falder med antallet af producerede enheder. Ex: Gevinster ved specialisering. Dermed skal produktionsfunktionen være en homogen funktion med graden større end 1.

Negativt skalaafkast; Når LRAC stiger med antallet af producerede enheder. Ex: Koordinationsproblemer i en stor virksomhed. Dermed skal produktionsfunktionen være en homogen funktion af en grad mindre end 1.

Konstant skalaafkast; Når LRAC er uændret når antallet af producerede enheder stiger eller falder. Dermed skal produktionsfunktionen være en homogen funktion med grad 1.

Kapitel 14

Sunk-cost; Omkostninger der allerede er afholdt, og som ikke kan inddrives igen. Påvirker derfor ikke virksomhedens beslutninger på kort sigt.

Marginalindtægt; Ændring i de samlede indtægter ved salg af én enhed yderligere.

MR=Prisen pr. enhed= AR (Gens. indtægt pr. enhed).*

Fuldkommen konkurrence; et marked med mange købere og sælger, der forhandler (nærmest) identiske vare, så hver køber og sælger er pristager, en enkel agent kan altså ikke påvirke markedsprisen. Forudsætter, at agenterne frit kan træde ind eller ud af et marked.

Profit-maksimering; Virksomheden profit er den totale indtægt fratrukket de totale omkostninger. For at øge sin profit kan virksomheden enten minimere sine omkostninger eller maksimere sin indtægt.

- MR>MC: Gevinsten ved at øge produktionen med en ekstra enhed er større end omkostningerne ved at øge produktionen med en ekstra enhed. Produktionen bør derfor øges, da det nuværende niveau ikke er optimalt.
- MR<MC: Gevinsten ved at øge produktionen med en ekstra enhed er mindre end omkostningerne ved at øge produktionen med en ekstra enhed. Produktionen bør derfor sænkes, da det nuværende niveau ikke er optimalt.
- MR=MC: Gevinsten ved at øge produktionen med en ekstra enhed er netop lig omkostningerne ved at øge produktionen med en ekstra enhed.

Det kan derfor ikke betale sig at hæve eller sænke produktionen, der er optimal.

Udbud; Virksomheden vil på kortsigt producere, hvis dens gns. variable omkostninger dækkes. Derfor vil virksomhedens udbudskurve på kortsigt være den del af MC-kurven som ligger over AVC-kurven, da P=MC under fuldkommen konkurrence. På langt sigt skal LRAC dækkes.

Kapitel 15

Monopol; En virksomhed som er eneste sælger af et produkt uden tætte substitutter. Adgangsbarriere er den fundamentale årsag til, at der opstår monopoler.

Ressource monopol; En virksomhed ejere alle nødvendige ressourcer til at producere en vare.

Naturlig monopol; Et monopol som opstår fordi én virksomhed kan producere billigere til hele markedet end to eller flere virksomheder vil kunne.

Typisk hvis der er store faste omkostninger og lave variable omkostninger

Profit; Monopolistens profit er større end summen af fuldkommen konkurrence virksomhederne, da monopolisten kan opføre sig som under fuldkommen konkurrence, men har også andre valgmuligheder.

Udbudskurve; Monopolistens har ingen udbudskurve, da han er prissætter. Monopolisten vælger altså udelukkende ud fra efterspørgselen på markedet. Det giver altså ingen mening at spørge om, hvad han ville producere til en given pris, men spørge, hvordan han ville agere ud fra givne omkostninger og efterspørgsel.

Synergi; samvirket mellem to eller flere tiltag/kræfter, som giver større effekt end blot summen af de enkelte tiltag/kræfter hver for sig.*

Prisdiskrimination; Forretningsmetode, hvor samme vare sælges til forskellige priser til kunderne, skal altså være muligt at separere kunderne.

Arbitrage; F.eks. at købe en vare i et marked til lavere pris, og sælge varen i et andet marked til en dyrere pris, og dermed profitere med prisforskellen.

Kapitel 16

Uperfekt marked; Firmaer i et marked møder konkurrenter, men ikke nok til, at være pristager.*

Oligopol; En markedsstruktur med kun få sælgere af samme eller næsten ens vare.

Monopolitisk konkurrence; Et marked med mange sælgere; men som hver sælger et produkt som er lidt anderledes fra konkurrenterne.

Spilteori; læren om hvorledes agenter agere i strategiske situationer.

Fangernes dilemma; et "spil" mellem to fanger, der illustrerer hvorfor samarbejde er besværligt at opretholde, også når det er til alles bedste.

Dominerede strategi; strategien, der er bedste for en agent uanset strategien valgt af den anden agent.

Nash-ligevægt; Den enkelte agent gør det bedste for sig selv, givet de andres handlinger.

Hemmelig aftale (dansk term); En aftale mellem firmaer i et marked vedrørende, hvad der skal produceres eller prisopkrævning.

Kartel; en gruppe af firmaer, der handler som en

Output-effekt; da prisen er mindre end de marginale omkostninger ($P > MC$), vil en produktionsforøgelse på én enhed øge profitten.

Pris-effekt; forøgelse produktionen vil øge solgt mængde, men sænker prisen og formindsker profitten på den resterende mængde solgt.

Prisbinding; sælge flere produktet til én pris, og ingen mulighed for at købe vare separat.. F.eks. Microsoft Office*

Kapitel 17

Arbjedsmarkedet

Kapitel 18

Produktionsfaktor; Input anvendt til at producere varer og tjenesteydelser

Fysisk kapital; det udstyr og strukturer, der anvendes til at producere varer.

Produktionsfunktion; Angiver maksimalproduktion/output (Q) for en given mængde input

Marginalprodukt mht. en inputfaktor; Stigning i output (målt i antal enheder) som følge af at anvende én enhed yderligere af den pågældende inputfaktor i produktionen, når alle andre inputfaktorer holdes fast

Loven om aftagende marginalprodukt; Efter et givent produktionsniveau vil marginalproduktet være aftagende Er årsag til loven om stigende marginalomkostninger

Værdien af marginalproduktet(VMP); Marginalproduktet af en inputfaktor gange prisen på output, altså $VMP = P * MP$.

I et markedet med perfekt konkurrence vil en profitmaksimerende virksomhed sætte lønnen for arbejder lige værdien af marginalproduktet, altså $VMP = W$. Dette kan omskrives:

$$VMP = W \Leftrightarrow P * MP = W \Leftrightarrow MP = \frac{W}{P}$$

hvormed lønnen for arbejder i virksomhed være lig marginal produktet fra arbejderen.:

- $VMP > W$: Værdien af det marginal produktet fra den "marginale" arbejder er større end lønnen for en arbejder, ergo ikke optimalt. Virksomhed bør ansatte arbejder, da en ekstra ansat kan bidrage med mere end det koster at have ham ansat.
- $VMP < W$: VMP fra den marginale arbejder ved en ekstra ansat er mindre end lønnen for arbejder, ergo ikke optimalt. Virksomhed bør afskede arbejder, da den "marginale medarbejder" bidrage med mindre værdi til virksomhed end han selv modtager. En afskedigelse vil øge marginalproduktet, ergo øge VMP.
- $VMP = W$: VMP fra den marginale arbejder er netop lig løn for den arbejderen. Dette er optimalt, da en afskedigelse eller ansættelse vil føre til det situationer, $VMP > W$ eller $VMP < W$.

Købspris; prisen, der betales for at bruge faktoren for produktion i udefinerbar tid.

Lejepris; prisen, der betales for at bruge faktoren for produktion i begrænset periode.

Kapitel 19

Genetillæg Genetillæg er den del af fortjenesten, der udgøres af betalinger der ydes som kompensation for arbejdsbetingelser som set i forhold til sammenlignelige lønmodtagere er atypisk belastende. Herunder ekstra betaling for overtid.

Human kapital Færdigheder/viden akkumuleret i mennesker via investeringer i form af uddannelse, oplæring mv.

Signaleffekt; uddannelse o.l. er signaleffekter. Det har muligvis ikke øget agentens produktivetsniveau, men signalere, at agenten har evner til at gennemføre uddannelsen. Uddannelse kan bruges til at adskille høj og lav produktive.

Fagforening; en arbejderforening(-kartel), der varetager arbejderens interesse. F.ek. forhandler med arbejdsgiver om løn- og arbejdsvilkår.

Strejke; en organiseret tilbagetrækning af arbejdskraft.

Efficient løn; løn over ligevægtsniveau, betalt af virksomheder for at øge medarbejdernes produktivitet.

Diskrimination; at behandle folk forskelligt. Kan være at tilbyde forskellig løn grundet forskelle i uddannelse, alder, køn osv.

Emner for yderligere undersøgelser

Kapitel 21

Budgetrestriktion; grænsen på forbrugssammensætning, som en forbruger har råd til.

Ligegyldighedskurve en kurve, der viser forbrugssammensætningen, der give forbrugeren den samme grad af tilfredshed Højere ligegyldigheds kurver fortrukket fra lavere. Har negativ hældning. Ligegyldigheds kurver krydser ikke hinanden. Ligegyldighedskurver er buet indad (konveks)

Marginale substitution; den rate, hvormed en forbruger er villig til at veksle en vare for en anden.

Perfekte substitutter

Perfekt komplementære; En venstre skos perfekte komplementære vare ' Højre sko.

Indkomst effekt; Ændringen i forbruget, når en prisændring rykker forbrugeren op til et højere eller lavere ligegyldighedskurve

Substitutions effekt; Ændringen i forbruget, når en prisændring rykker forbrugeren langs ligegyldighedskurven til et punkt med en ny marginal substitution.

Giffen gode; et inferiørt god, hvor efterspurgt mængde på en vare stige med prisen.

Indeks

- Absolutte fordele;, 3
- Affin skat, 6
- Alternativ omkostning;, 3
- Alternativomkostning, 2
- Arbitrage;, 8

- Bearbejdelse af udsagn;, 2
- Betalingsvillighed/reservationspris;, 4
- Budgetrestriktion;, 9

- Ceteris paribus, 2
- Cirkulære-flow-diagram;, 2
- Coase-teorem;, 5
- Cost-benefit analyse;, 6

- Dødvægtstab;, 4
- Deflation;, 2
- Diskrimination;, 9
- Dominerede strategi;, 8

- Efficiens, 2
- Efficiens;, 4
- Efficient løn;, 9
- Efficient marked;, 4
- Efficient skala;, 6
- Efterspørgselskurve;, 3
- Efterspørgslens egenpriselasticitet;, 4
- Efterspørgslens indkomstelasticitet;, 4
- Efterspørgslens krydspriselasticitet;, 4
- Ekskluderbart;, 6
- Eksplícitte omkostninger;, 6
- Eksport;, 3
- Eksportør;, 5
- Eksternaliteter;, 2, 5
- Elasticitet;, 4

- Fælles ressourcer;, 6
- Fagforening;, 9
- Fangernes dilemma;, 8
- Faste omkostninger (FC);, 7
- Forbrugeroverskud;, 4
- Fuldkommen konkurrence;, 7
- Fysisk kapital;, 8

- Gældende for handel;, 3
- Genetillæg, 9
- Gens. totale omkostninger (ATC);, 7
- Giffen gode, 9
- Globalisering;, 5
- Grænseomk./marginalomkostninger (MC);, 7
- Gratist (free-rider);, 6

- Hemmelig aftale (dansk term);, 8
- Homo Oeconomicus;, 2
- Human kapital, 9

- Ikke-ekskluderbart;, 6
- Ikke-rivaliserende;, 6
- Implicitte omkostninger;, 6
- Implikation ved ikke-ekskluderbar;, 6
- Implikation ved ikke-rivaliserende;, 6
- Import;, 3
- Importør;, 5
- Importkvoter;, 5
- Indkomst effekt, 9
- Inferiøre vare;, 3
- Inflation;, 2
- Internalisering af en eksternalitet;, 5

- Købspris;, 9
- Kartel;, 8
- Komparative fordele;, 3
- Komplementære;, 3
- Konjunkturudvikling;, 2
- Konstant skalaafkast:, 7
- Kvoté;, 5

- Laffer-kurve;, 5
- Lejepris;, 9
- Ligegyldighedskurve, 9
- Ligevægt;, 3
- Lighed/fordeling, 2
- Lighed/fordeling;, 4
- Loven for efterspørgsel;, 3
- Loven for udbud og efterspørgsel;, 3
- Loven for udbud;, 3
- Loven om aftagende marginalprodukt, 6
- Loven om aftagende marginalprodukt;, 8
- Lump-sum;, 6

- Makroøkonomi;, 2
- Marginal ændring;, 2
- Marginale substitution, 9
- Marginalindtægt;, 7
- Marginalprodukt mht. en inputfaktor;, 8
- Marginalprodukt;, 6
- Marked;, 3
- Markedsøkonomi, 2
- Markedsefterspørgsel;, 3
- Markedsfejl;, 2
- Markedsudbud;, 3
- Mikroøkonomi;, 2
- Minimumspris;, 4
- Monopol;, 7
- Monopolitisk konkurrence;, 8
- Multilateral (tilgang til frihandel);, 5

- Nash-ligevægt;, 8
- Naturlig monopol;, 7
- Naturligt monopol;, 6
- Negativ eksternalitet;, 5
- Negativt skalaafkast:, 7
- Normal vare;, 3

- Normativt udsagn;, 3
 Offentlig gode;, 6
 Oligopol;, 8
 Omkostninger;, 4
 Omsættelige kvoter;, 5
 Output-effekt;, 8

 Paretoeffektivitet;, 4
 Paretoforbedring;, 4
 Perfekt komplimentære, 9
 Perfekte substitutter, 9
 Phillipskurven;, 2
 Pigou-skatter;, 5
 Positiv eksternalitet;, 5
 Positivt skalaafkast;, 7
 Positivt udsagn;, 3
 Pris-effekt;, 8
 Prisbinding;, 8
 Prisdiskrimination;, 8
 Prisloft;, 4
 Private goder;, 6
 Producentoverskud;, 4
 Produktionsfaktor;, 8
 Produktionsfunktion;, 6, 8
 Produktionsmulighedsområde;, 2
 Produktivitet;, 2
 Profit-maksimering;, 7
 Profit;, 7
 Progressiv stigende marginalskat, 6
 Progressivt stigende gennemsnitsskat, 6
 Proportional skat, 6

 Regulering;, 5
 Ressource monopol;, 7
 Rivaliserende;, 6

 Samfundsplanlæggeren;, 4
 Samlet aggregerede velfærd;, 4
 Signaleffekt;, 9
 Skatteincidents;, 4
 Spilteori;, 8
 Strejke;, 9
 Substitutions effekt, 9
 Substitutter;, 3
 Sunk-cost;, 7
 Synergi;, 7

 Told;, 5
 Toldunion;, 5
 Totale omkostninger (TC);, 7
 Tragedy of the Commons;, 6
 Transaktionsomkostninger;, 5
 Transformationskurve;, 2

 Udbud;, 7
 Udbuddets egenpriselasticitet;, 4
 Udbudskurve;, 3, 7
 Udbudsoverskud;, 3
 Udbudsunderskud;, 3